

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเข้าใจของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่บอกรับในห้องสมุดสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 12 แห่ง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ

1. ศึกษาสภาพการบอกรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในเชิงปริมาณ 2532 ของห้องสมุดสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในด้านปริมาณ ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร ราคาค่าบอกรับวารสารและขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร
2. ศึกษาและวิเคราะห์ความเข้าใจของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ในด้านรายชื่อวารสาร ปริมาณ ขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร และจำนวนห้องสมุดที่บอกรับเข้าใจ
3. ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความเข้าใจในการบอกรับวารสาร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบบันทึกข้อมูลวารสาร เป็นเครื่องมือช่วยในการรวบรวมข้อมูลวารสารแต่ละรายการ โดยจำกัดขอบเขตเฉพาะวารสารที่มีเนื้อหาวิชาทางด้าน การแพทย์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ และเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชาข้างต้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้สถิติค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ และค่าโคสแควร์ ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำมาศึกษากับปริมาณความเข้าใจของวารสาร เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปริมาณและลักษณะความเข้าใจของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่บอกรับในเชิงปริมาณ 2532 ของห้องสมุดในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ ราคาค่าบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร ซึ่งผลการวิจัยสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

สถานการณ์บอกรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ห้องสมุดคณะ/สถาบันสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 12 แห่ง บอกรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ในปีงบประมาณ 2532 รวมกันเป็นจำนวน 1,432 รายการ คิดเป็น 1,079 ชื่อ โดยมีห้องสมุดเพียง 3 แห่ง ที่บอกรับวารสารในจำนวนมากกว่า 280 รายการ ขณะที่ห้องสมุดที่เหลือ 9 แห่ง บอกรับวารสารต่ำกว่า 80 รายการ ห้องสมุดที่บอกรับวารสารจำนวนมากที่สุดคือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล 406 รายการ (ร้อยละ 28.36) รองลงมาได้แก่ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี 346 รายการ (ร้อยละ 24.16) และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ 284 รายการ (ร้อยละ 19.83) ตามลำดับ ส่วนห้องสมุดที่บอกรับวารสารจำนวนน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการ 11 รายการ (ร้อยละ 0.77) จากผลการศึกษาที่พบว่า มีห้องสมุดเพียง 3 แห่ง บอกรับวารสารจำนวนมากใกล้เคียงกัน เนื่องจากห้องสมุดที่บอกรับวารสารจำนวนมาก 2 อันดับแรก คือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เป็นห้องสมุดที่ทำหน้าที่เป็นทั้งห้องสมุดของคณะแพทย์และห้องสมุดของโรงพยาบาล โดยเป็นแหล่งให้บริการทางวิชาการเพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยแก่บุคลากรของคณะ รวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนการเรียน การสอน ในหลักสูตรทางการแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา แก่อาจารย์และนักศึกษาของคณะ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งสารนิเทศที่ให้บริการทางวิชาการ แก่บุคลากรของโรงพยาบาล เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการรักษานายาผู้ป่วยอีกด้วย จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง บอกรับวารสารจำนวนมากเพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

สำหรับห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งบอกรับวารสารมากเป็นอันดับสามนั้น เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่ให้บริการทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนระดับวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานแก่นักศึกษาปีที่ 1-2 ก่อนที่จะไปศึกษาต่อยังคณะต่าง ๆ และระดับวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานแก่นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2-3 ของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี (ยกเว้นนักศึกษาแพทย์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล) นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียน การสอน ในสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ แก่นักศึกษาระดับปริญญาโทจนถึงปริญญา

เอก รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนการทำวิจัยในโครงการต่าง ๆ อีกด้วย

ส่วนห้องสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการบอกรับวารสารจำนวนน้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากเป็นห้องสมุดซึ่งจัดตั้งมาเป็นเวลาไม่นานนัก (พ.ศ. 2520) และมีสาขาวิชาที่เปิดสอนเพียง 2 สาขาวิชา คือ นิษวิทยาและโภชนศาสตร์ และทั้ง 2 สาขาวิชาดังกล่าว เป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์และคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี นอกจากนี้ โครงการวิจัยที่ดำเนินการอยู่ก็เป็นเฉพาะสาขาวิชาโภชนศาสตร์เท่านั้น

เมื่อพิจารณาปริมาณวารสารที่ห้องสมุดบอกรับ จำแนกตามสถานที่ตั้งของห้องสมุด พบว่า กลุ่มห้องสมุดที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เขตพัฒนา 1 บอกรับวารสารจำนวนมากที่สุด 681 รายการ (ร้อยละ 47.55) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มห้องสมุดบนพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นที่ตั้งของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งบอกรับวารสารมากเป็นอันดับสองและอันดับสามของห้องสมุดทั้งหมดที่นำมาศึกษา จึงทำให้กลุ่มห้องสมุดในพื้นที่นี้มีจำนวนวารสารให้บริการมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ส่วนกลุ่มห้องสมุดในพื้นที่ตำบลศาลายานั้น พบว่า มีปริมาณวารสารน้อยที่สุด 71 รายการ (ร้อยละ 4.96) ทั้งนี้เป็นเพราะคณะ/สถาบันในพื้นที่นี้เป็นหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยมหิดลเพิ่งจัดตั้ง ประกอบกับยังไม่มีหน่วยงานราชการภายในเป็นระดับภาควิชา และมีหลักสูตรสาขาวิชาที่เปิดสอนค่อนข้างน้อย จึงส่งผลให้ห้องสมุดคณะ/สถาบันบนพื้นที่ตำบลศาลายามีวารสารให้บริการแก่ผู้ใช้จำนวนน้อย

สำหรับปริมาณวารสารที่ห้องสมุดบอกรับ จำแนกตามประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร พบว่า วารสารเกือบทั้งหมดจำนวน 1,393 รายการ (ร้อยละ 97.27) บอกรับด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน ขณะที่วารสารจำนวนน้อย 39 รายการ (ร้อยละ 2.72) ใช้เงินนอกงบประมาณแผ่นดินในการบอกรับ นอกจากนี้ยังพบว่า ห้องสมุดคณะ/สถาบัน จำนวน 7 แห่ง (ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ ห้องสมุดสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน และห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์) บอกรับวารสารโดยใช้เงินงบประมาณแผ่นดินเพียงแหล่งเดียว และห้องสมุดที่เหลือ จำนวน 5 แห่ง (ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน ห้องสมุด

คณะทันตแพทยศาสตร์ และห้องสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการ) บอกรับวารสาร โดยใช้เงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน การที่ห้องสมุดคณะ/สถาบันบางแห่งต้องใช้เงินทั้ง 2 แหล่งในการบอกรับวารสาร เพราะงบประมาณที่ได้รับจากสำนักหอสมุดไม่เพียงพอต่อการจัดหาวารสารบางรายการ เพื่อสนองตอบตามความต้องการของผู้ใช้ จึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากคณะหรือแหล่งเงินอื่นเพื่อจัดหาวารสารดังกล่าว

ในด้านราคาค่าบอกรับวารสาร ซึ่งจำแนกเป็น 28 กลุ่มราคา พบว่า วารสารที่บอกรับมากที่สุดมีราคา 2,000-3,999 บาท จำนวน 508 รายการ (ร้อยละ 35.46) รองลงมาได้แก่ วารสารที่มีราคา 1-1,999 บาท จำนวน 253 รายการ (ร้อยละ 17.67) และเมื่อพิจารณาราคาค่าบอกรับวารสารโดยจำแนกเป็น 6 กลุ่มราคา พบว่า วารสารที่บอกรับมากที่สุดมีราคา 1-3,999 บาท จำนวน 761 รายการ (ร้อยละ 53.13) รองลงมาได้แก่ วารสารที่มีราคา 4,000-7,999 บาท จำนวน 361 รายการ (ร้อยละ 25.21) ซึ่งจากราคาค่าบอกรับวารสารที่จำแนกเป็น 28 กลุ่มราคา และ 6 กลุ่มราคาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาจากกลุ่มราคาใด พบว่า ห้องสมุดทั้ง 12 แห่ง บอกรับวารสารที่มีราคาอยู่ในช่วง 1-7,999 บาท มากกว่าช่วงราคาอื่น ๆ รวมกัน โดยบอกรับวารสารที่มีราคา 1-3,999 บาท มากที่สุด

ส่วนวารสารที่มีราคาแพง 20,000-289,999 บาท พบว่า เป็นวารสารที่ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์บอกรับมากที่สุด 65 รายการ รองลงมาได้แก่ วารสารที่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลบอกรับ 22 รายการ การที่พบปริมาณวารสารที่มีราคาแพงในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมากกว่าห้องสมุดอื่น ๆ เนื่องจากคณะวิทยาศาสตร์มีหน้าที่รับผิดชอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 1-2 ก่อนที่จะไปศึกษาต่อตามคณะต่าง ๆ รับผิดชอบสอนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานและวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานแก่นักศึกษาแพทย์ ปีที่ 2-3 ของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และสอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและวิทยาศาสตร์การแพทย์ แก่นักศึกษาจนถึงระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ส่วนคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลนั้น รับผิดชอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานแก่นักศึกษาแพทย์ของตนเองโดยตรง รวมทั้งสอนวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์บางสาขาวิชาแก่นักศึกษาระดับปริญญาโท จึงทำให้ห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง จำเป็นต้องบอกรับวารสารทางด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อให้บริการด้านการเรียน การสอน แก่นักศึกษาและอาจารย์ ซึ่งวารสาร

ในสาขาวิชาดังกล่าว เป็นวารสารที่มีราคาแพงเมื่อเปรียบเทียบกับราคาค่าบอกรับวารสารทางด้านการแพทย์ ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Young และ Carpenter (1990: 50-57) ที่พบว่า วารสารทางด้านวิทยาศาสตร์มีอัตราเฉลี่ยค่าบอกรับสูงที่สุดเมื่อเทียบกับวารสารด้านอื่น ๆ

ในด้านขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่บอกรับ (ตารางที่ 8) พบว่า กลุ่มเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์ฯ มีปริมาณการบอกรับสูงสุด 793 รายการ (ร้อยละ 55.38) รองลงมาได้แก่ กลุ่มเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ 329 รายการ (ร้อยละ 22.97) และกลุ่มเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ 230 รายการ (ร้อยละ 16.06) ส่วนกลุ่มเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีจำนวนน้อยที่สุด 80 รายการ (ร้อยละ 5.59) นอกจากนี้ ห้องสมุดทุกแห่งยังบอกรับวารสารจำนวนมากที่สุดในกลุ่มเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปิดสอน ในขณะที่ห้องสมุดแต่ละแห่งสังกัดอยู่ เช่น ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ฯลฯ บอกรับวารสารในกลุ่มเนื้อหาวิชาด้านการแพทย์ฯ มากที่สุดในขณะที่ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์บอกรับวารสารในกลุ่มเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด และห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ บอกรับวารสารในกลุ่มเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์มากที่สุด

เมื่อพิจารณาในด้านเนื้อหาวิชาหลักของวารสารในแต่ละกลุ่มเนื้อหาวิชาที่ห้องสมุดแต่ละแห่งบอกรับ (ตารางที่ 9) พบว่า วารสารในขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์ฯ มีเนื้อหาวิชาหลักเกี่ยวกับอายุรศาสตร์ (หมวด WB) มากที่สุด 107 รายการ รองลงมาได้แก่เนื้อหาวิชาหลักทางด้านการพยาบาล (หมวด WY) 78 รายการ และศัลยศาสตร์ (หมวด WO) 67 รายการ ตามลำดับ ส่วนวารสารที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า มีเนื้อหาวิชาหลักทางด้านเคมี (หมวด QD) มากที่สุด 59 รายการ รองลงมาได้แก่ เนื้อหาวิชาหลักทางด้านชีววิทยา (หมวด QH) 53 รายการ และนิสิกส์ (หมวด QC) 49 รายการ ตามลำดับ สำหรับวารสารในขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบว่า มีเนื้อหาวิชาหลักเกี่ยวกับด้านเภสัชวิทยา (หมวด QV) มากที่สุด 76 รายการ รองลงมาได้แก่ เนื้อหาวิชาหลักทางด้านวิทยาแบคทีเรียและภูมิคุ้มกัน (หมวด QW) 63 รายการ และชีวเคมี (หมวด QU) 60 รายการ ตามลำดับ ส่วนวารสารในขอบเขตเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีเนื้อหา

วิชาหลักทางด้านวิศวกรรมสุขาภิบาลและเทศบาล (หมวด TD) มากที่สุด 16 รายการ รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาวิชาหลักทางด้านเทคโนโลยีทางเคมี (หมวด TP) 15 รายการ และเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับครอบครัว การแต่งงานและบ้าน (หมวด HQ) 8 รายการ ตามลำดับ ซึ่งจากในแต่ละเนื้อหาวิชาหลักดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีห้องสมุดหลายแห่งให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชาหลักของวารสารตรงกันโดยบอกรับเป็นจำนวนสูงอยู่ใน 3 อันดับแรกของห้องสมุดแต่ละแห่ง เช่น เนื้อหาวิชาหลักทางด้านอายุศาสตร์ มีห้องสมุด 3 แห่ง ให้ความสำคัญในการบอกรับคือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน เนื้อหาวิชาหลักทางด้านคัลยศาสตร์ มีห้องสมุด 2 แห่ง ให้ความสำคัญในการบอกรับคือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เนื้อหาวิชาหลักทางด้านพยาบาล มีห้องสมุด 2 แห่ง ให้ความสำคัญในการบอกรับ คือ ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เนื้อหาวิชาหลักทางด้านวิศวกรรมสุขาภิบาล มีห้องสมุด 2 แห่ง ให้ความสำคัญในการบอกรับคือ ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ และห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ เป็นต้น การที่ห้องสมุดหลายแห่งบอกรับวารสารที่มีเนื้อหาวิชาหลักตรงกัน เพราะคณะต่าง ๆ เหล่านี้มักภาควิชาซ้ำกันและมีหลักสูตรที่เปิดสอนในสาขาวิชาใกล้เคียงกัน

ปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสาร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับปริมาณความซ้ำซ้อน ของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ที่บอกรับในปีงบประมาณ 2532 ของห้องสมุดสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 12 แห่ง พบว่า ห้องสมุดบอกรับวารสารซ้ำซ้อนกันเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 658 รายการ (ร้อยละ 45.95) คิดเป็น 305 ชื่อ (ร้อยละ 28.27) โดยห้องสมุดแต่ละแห่ง มีจำนวนวารสารซ้ำซ้อนตั้งแต่ร้อยละ 9.86-81.03 จากจำนวนวารสารทั้งหมดที่ห้องสมุดแต่ละแห่งบอกรับ ห้องสมุดที่บอกรับวารสารซ้ำซ้อนมากที่สุดคือ ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน (ร้อยละ 81.03) รองลงมาได้แก่ ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ (ร้อยละ 71.43) และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี (ร้อยละ 65.90) ส่วนห้องสมุดที่บอกรับวารสารซ้ำซ้อนน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 9.86) การที่ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน บอกรับวารสารซ้ำซ้อนมากที่สุด เนื่องจากมีการเรียนการสอนที่เน้นหนักทาง

ด้านการแพทย์ในเขตร้อน และวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงทำให้มีวารสารซ้ำซ้อนกับห้องสมุดคณะ แพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และห้องสมุดอื่น ๆ ที่มีสาขาวิชาใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 13) สำหรับห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์บอกรับวารสารซ้ำซ้อน น้อยที่สุด เนื่องจากการเรียนการสอนของคณะนี้เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นหลัก วารสารที่บอกรับ ส่วนใหญ่จึงเป็นวารสารที่มีเนื้อหาวิชาด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ และเป็นเนื้อหาที่ห้องสมุดอื่นไม่ เน้น นอกจากนี้ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ยังได้ร่วมมือกับภาควิชาต่าง ๆ ในการพิจารณาบอกรับ วารสารเพื่อให้เกิดความซ้ำซ้อนน้อยที่สุดเป็นประจำทุกปี

ส่วนการศึกษาปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารโดยพิจารณาจากวารสารแต่ละราย การที่บอกรับซ้ำซ้อนกัน (ตารางที่ 11) พบว่า ปริมาณวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนในห้องสมุด 2 แห่ง มีจำนวนมากที่สุด 264 ชื่อ 528 รายการ รองลงมาได้แก่ ห้องสมุด 3 แห่ง จำนวน 35 ชื่อ 105 รายการ ห้องสมุด 4 แห่ง จำนวน 5 ชื่อ 20 รายการ และห้องสมุด 5 แห่ง จำนวน 1 ชื่อ 5 รายการ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อน ของหนังสือ (Moore, et al. 1982: 14-21; Potter 1986: 119-141; Shaw 1985: 275-298) ซึ่งพบว่า ความซ้ำซ้อนของหนังสือจะปรากฏมากในห้องสมุด 2 แห่ง และปริมาณ ความซ้ำซ้อนจะลดลงในห้องสมุด 3 แห่ง 4 แห่ง หรือมากกว่านั้น

นอกจากนั้น หากนำผลการวิจัยในส่วนนี้ไปเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของคณะ อนุกรรมการกลุ่มวารสารและเอกสารบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เรื่อง "การประมวล และวิเคราะห์รายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศที่บอกรับเฉพาะปีปัจจุบัน ของห้องสมุดสถาบันอุดม ศึกษาในประเทศไทย" (2527: 308-338) ซึ่งพบว่า วารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนกันในห้องสมุดของ มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไป มีจำนวน 88 ชื่อ นั้น จะเห็นได้ชัดว่าจำนวนวารสารที่ ซ้ำซ้อนดังกล่าวมีปริมาณลดลงเหลือเพียง 41 ชื่อ ในงานวิจัยชิ้นนี้

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายชื่อวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนทั้ง 305 ชื่อ พบว่า มี วารสารเพียง 5 ชื่อ ที่จัดเป็นวารสารดรรชนีและวารสารสาระสังเขป ซึ่งจำเป็นต้องใช้เพื่อ การค้นคว้าวิจัยทางด้านการแพทย์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. Cumulated Index Medicus บอกรับในหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หอสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และหอสมุดคณะวิทยาศาสตร์
2. Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature บอกรับในหอสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ และหอสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
3. Current Contents. Life Sciences บอกรับในหอสมุดคณะเภสัชศาสตร์ หอสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และหอสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์
4. Index Medicus บอกรับในหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หอสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ หอสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน และหอสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์
5. International Nursing Index บอกรับในหอสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ และหอสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

ส่วนวารสารชื่อ American Journal of Clinical Nutrition พบว่ามีหอสมุดบอกรับเข้าชื่อ 5 แห่ง คือ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หอสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี หอสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ หอสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน และหอสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการ เนื่องจากคณะ/สถาบันดังกล่าวเปิดสอนวิชาทางด้านโภชนาการตรงกัน

นอกจากนี้ ผลการศึกษาปริมาณวารสารที่บอกรับเข้าชื่อในหอสมุดคณะ/สถาบันแต่ละแห่ง โดยเปรียบเทียบหอสมุดทีละคู่ พบว่า หอสมุด 7 แห่ง ได้แก่ หอสมุดคณะเภสัชศาสตร์ หอสมุดคณะวิทยาศาสตร์ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี หอสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ หอสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน หอสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ และหอสมุดสถาบันวิจัย

โภชนาการ บอกรับวารสารซ้ำซ้อนกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมากที่สุด โดยห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มีจำนวนวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลสูงสุด 189 รายการ รองลงมา ได้แก่ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน 38 รายการ และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ 22 รายการ ตามลำดับ การที่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มีจำนวนวารสารซ้ำซ้อนกันมากที่สุด เนื่องจากคณะทั้ง 2 แห่ง มีหน้าที่รับผิดชอบให้การศึกษาในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ในระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ในระดับปริญญาโท-เอก สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิกในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต และสาขาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการแพทย์เฉพาะทาง ดังนั้นจึงทำให้คณะทั้ง 2 แห่ง มีภาควิชาซ้ำซ้อนกันจำนวนมาก และในขณะเดียวกันยังมีโรงพยาบาลเพื่อให้บริการแก่ชุมชนในคณะทั้ง 2 แห่งอีกด้วย จึงทำให้ห้องสมุดที่ตั้งอยู่ที่คณะทั้ง 2 แห่ง ต้องจัดหาวารสารให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปิดสอนซ้ำซ้อนกันดังกล่าว นอกจากนี้การที่ห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง ตั้งอยู่ต่างพื้นที่กัน ทำให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลซึ่งกันและกันไม่สะดวก จึงจำเป็นต้องบอกรับวารสารซ้ำซ้อนกันมาก

ส่วนการที่ห้องสมุดคณะต่าง ๆ อีกจำนวน 6 แห่ง บอกรับวารสารซ้ำซ้อนกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมากที่สุด เพราะคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มีภาควิชาจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุกคณะ ประกอบกับมีหลักสูตรที่เปิดสอนในสาขาวิชาการแพทย์และวิทยาศาสตร์การแพทย์จำนวนมาก และมีการสอนระดับวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานแก่นักศึกษาแพทย์ ปีที่ 2-3 ให้กับนักศึกษาแพทย์ของตนเอง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลบอกรับวารสารที่ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาวิชาค่อนข้างกว้างขวาง ประกอบกับห้องสมุดมีจำนวนวารสารที่บอกรับมากที่สุด ในบรรดาห้องสมุดทั้ง 12 แห่ง จึงส่งผลให้ห้องสมุดคณะต่าง ๆ พบปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับวารสารที่มีในหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อับสรวิตตินานนท์ (2531: 1-114) และ Potter (1986: 119-141) ที่พบว่า ปริมาณความซ้ำซ้อนของหนังสือมีความสัมพันธ์โดยตรงกับปัจจัยด้านขนาดหรือปริมาณทรัพยากรของห้องสมุด

สำหรับห้องสมุดที่เหลืออีก 5 แห่งนั้น ปรากฏว่า 3 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

บอกรับวารสารเข้าชื้อกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมากที่สุด ส่วนห้องสมุดสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน บอกรับวารสารเข้าชื้อกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีในจำนวนเท่ากัน และห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์บอกรับวารสารเข้าชื้อกับห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์มากที่สุด

การที่ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ บอกรับวารสารเข้าชื้อกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมากที่สุดเพราะ วารสารที่บอกรับเข้าชื้อส่วนใหญ่เนื้อหาวิชาทางด้านเทคนิคการแพทย์ ซึ่งถือเป็นสาขาวิชาที่คณะแพทย์จำเป็นต้องใช้ ประกอบกับห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง อยู่ต่างพื้นที่กัน จึงทำให้เกิดการบอกรับวารสารเข้าชื้อกัน

ส่วนห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์บอกรับวารสารเข้าชื้อกับห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมากที่สุด เนื่องจากคณะทั้ง 2 แห่ง มีหลักสูตรที่เปิดสอนทางด้านพยาบาลศาสตร์เหมือนกัน โดยคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีจัดสอนโดยภาควิชาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งต้องใช้วารสารที่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีบอกรับ

สำหรับห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ บอกรับวารสารเข้าชื้อกับห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์มากที่สุด อาจเนื่องมาจาก คณะทั้งสองมีหลักสูตรเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกัน โดยคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ใช้ชื่อหลักสูตรว่าเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาทรัพยากร ในขณะที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ใช้ชื่อหลักสูตรว่าเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

เมื่อนิจารณาปริมาณวารสารที่บอกรับเข้าชื้อ จำแนกตามสถานที่ตั้งของห้องสมุด 3 ประเภท ได้แก่ โกล์/ในเขตพื้นที่เดียวกัน โกล์/ในเขตพื้นที่เดียวกัน และ โกล์/ต่างพื้นที่ พบว่าปริมาณวารสารที่บอกรับเข้าชื้อจะแตกต่างกันตามสถานที่ตั้งของห้องสมุดแต่ละประเภท คือ

ในด้านสถานที่ตั้งของห้องสมุดซึ่งอยู่โกล์/ในเขตพื้นที่เดียวกัน พบว่า ห้องสมุดในแต่ละพื้นที่บอกรับวารสารเข้าชื้อในจำนวนที่แตกต่างกันตั้งแต่ร้อยละ 3.03-17.86 จากจำนวน

วารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นทั้งหมดในแต่ละพื้นที่ โดยห้องสมุดในแผนที่ เขตงญาไท 2 บอกรับวารสารเข้าชื่อนั้นมากที่สุด (ร้อยละ 17.86) ขณะที่ห้องสมุดในแผนที่ตำบลศาลายาไม่พบว่ามีวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้น และเมื่อพิจารณาในด้านรายชื่อวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นในแต่ละพื้นที่จะพบว่า วารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นส่วนใหญ่เป็นวารสารทั่วไปทางด้านการศึกษาและวิทยาศาสตร์การแพทย์ ยกเว้นวารสาร 3 รายการ คือ Cumulated Index Medicus, Current Contents. Life Sciences และ Index Medicus ซึ่งบอกรับเข้าชื่อนั้นในแผนที่ เขตงญาไท 1 และงญาไท 2 เป็นวารสารอ้างอิงประเภทวารสารดรรชนีและวารสารสาระสังเขป ซึ่งห้องสมุดแต่ละแห่งจำเป็นต้องมีไว้ให้บริการแก่ผู้ใช้เพื่อการค้นคว้าวิจัย

สำหรับสถานที่ตั้งของห้องสมุดซึ่งอยู่ไกล/ในเขตพื้นที่เดียวกัน พบว่า ปริมาณวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นในแผนที่ เขตงญาไท 1 และงญาไท 2 มีจำนวน 74 รายการ (ร้อยละ 21.26) จากจำนวนวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นทั้งหมด 348 รายการ และเมื่อพิจารณาในด้านรายชื่อวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้น พบว่า มีวารสารเพียงชื่อเดียว คือ Current Contents. Life Sciences ซึ่งเป็นวารสารอ้างอิงและบอกรับเข้าชื่อนั้นในห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์

ในด้านสถานที่ตั้งของห้องสมุดซึ่งอยู่ไกล/ต่างพื้นที่ พบว่า ห้องสมุดในแผนที่ เขตบางกอกน้อยและงญาไท 1 มีจำนวนวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นมากที่สุด ร้อยละ 90.86 จากจำนวนวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นทั้งหมดของห้องสมุดในแผนที่ เขตบางกอกน้อยและงญาไท 1 จำนวน 558 รายการ ส่วนห้องสมุดที่บอกรับวารสารเข้าชื่อน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดในแผนที่ เขตงญาไท 1 และตำบลศาลายา ร้อยละ 2.86 การที่ห้องสมุดในแผนที่ เขตบางกอกน้อยและงญาไท 1 บอกรับวารสารเข้าชื่อนั้นมากที่สุด เนื่องจากมีห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ตั้งอยู่ในทั้ง 2 พื้นที่เขต และห้องสมุดทั้งสองแห่งมีปริมาณวารสารที่เข้าชื่อนั้นจำนวนมาก จึงส่งผลให้ปริมาณความเข้าชื่อนั้นในเขตพื้นที่นี้สูงกว่ากลุ่มอื่น

ในด้านปริมาณความเข้าชื่อนั้นของวารสารจำแนกตามประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร พบว่า วารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินมีจำนวน 630 รายการ (ร้อยละ 95.74) จากจำนวนวารสารที่บอกรับเข้าชื่อนั้นทั้งหมด 658 รายการ ส่วนวารสารที่เหลือ

อีก 28 รายการ (ร้อยละ 4.26) เป็นวารสารที่บอกรับชำระด้วยเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน ห้องสมุดที่บอกรับวารสารชำระด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินมากที่สุดคือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล 242 รายการ ส่วนห้องสมุดที่บอกรับวารสารชำระด้วยเงินนอกงบประมาณแผ่นดินมากที่สุดคือ ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน โดยใช้เงินรายได้คณะบอกรับวารสารชำระด้วยเงินจำนวน 15 รายการ

เมื่อจำแนกปริมาณวารสารที่บอกรับชำระ ตามราคาค่าบอกรับวารสารซึ่งแบ่งเป็น 6 กลุ่มราคา พบว่า วารสารที่บอกรับชำระมากที่สุด มีราคาค่าบอกรับไม่เกิน 3,999 บาท จำนวน 405 รายการ (ร้อยละ 61.55) และวารสารในกลุ่มราคาที่มีห้องสมุดบอกรับชำระมากที่สุด 7 แห่ง โดยห้องสมุดทั้ง 7 แห่งเป็นห้องสมุดทางด้านการแพทย์ฯ เกือบทั้งสิ้น ส่วนห้องสมุดอีก 4 แห่ง ซึ่งเป็นห้องสมุดทางด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ จะบอกรับวารสารที่มีราคาค่าบอกรับระหว่าง 4,000-7,999 บาท มากที่สุด ได้แก่ ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดสถาบันวิจัยโภชนาการ และห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ สำหรับวารสารที่มีราคาแพง ตั้งแต่ 20,000-289,999 บาทนั้น พบว่า มีปริมาณความชำระเพียง 5 ชื่อ (10 รายการ)

ในการจำแนกปริมาณความชำระของวารสารตามขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร พบว่า วารสารที่บอกรับชำระส่วนใหญ่ มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์ฯ มากที่สุด 475 รายการ (ร้อยละ 72.19) รองลงมาได้แก่ เนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ 143 รายการ (ร้อยละ 21.73) ส่วนวารสารที่มีเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่ามีปริมาณความชำระน้อยที่สุด 14 รายการ (ร้อยละ 2.13) การที่วารสารที่บอกรับชำระมากที่สุด และมากเป็นอันดับรองลงมา มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์ฯ และวิทยาศาสตร์การแพทย์นั้น เนื่องจากหลักสูตรที่เปิดสอนในคณะทั้ง 12 แห่ง ส่วนใหญ่เน้นหนักทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Strubbe (1989: 91-108) ที่พบว่า วารสารที่มีเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ มีปริมาณความชำระสูงสุด อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบโครงสร้างของมหาวิทยาลัยที่นำมาศึกษาเน้น มีห้องสมุดสาขาวิชาดังกล่าวจำนวนมาก

สาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบอกรับวารสาร

ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำมาศึกษา ได้แก่ สถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร ราคาบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารกับปริมาณและลักษณะความซ้ำซ้อนของวารสารในห้องสมุดตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป เพื่อทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า "ปริมาณและลักษณะความซ้ำซ้อนของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่บอกรับในปีงบประมาณ 2532 ของห้องสมุดในสาขาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ ราคาบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร" นั้น ผลปรากฏว่า มีบางปัจจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ปัจจัยสถานที่ตั้งของห้องสมุดซึ่งอยู่ไกล/ต่างพื้นที่ ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับปริมาณและลักษณะความซ้ำซ้อนของวารสารที่มีในห้องสมุดที่ระดับค่านัยสำคัญ 0.05 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบอกรับวารสาร ส่วนปัจจัยที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ ปัจจัยสถานที่ตั้งของห้องสมุดซึ่งอยู่ใกล้/ในเขตพื้นที่เดียวกัน และปัจจัยราคาบอกรับวารสาร ซึ่งพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารที่มีในห้องสมุดที่ระดับค่านัยสำคัญ 0.05 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารที่มีในห้องสมุด และไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบอกรับวารสาร

การที่พบว่าสถานที่ตั้งของห้องสมุดซึ่งอยู่ไกล/ต่างพื้นที่และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสาร เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบอกรับวารสารนั้น อาจเนื่องมาจากที่ตั้งของห้องสมุดในแต่ละพื้นที่ เขตพื้นที่กระจายอยู่ห่างไกลกัน การจะติดต่อขอข้อมูลระหว่างกันอาจไม่สะดวกและไม่รวดเร็วตามความต้องการของผู้ใช้ ห้องสมุดในแต่ละพื้นที่ เขตจึงต้องบอกรับวารสารเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด ประกอบกับห้องสมุดที่นำมาศึกษาเกือบทั้งหมดเป็นห้องสมุดที่เน้นหนักในสาขาการแพทย์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ และมีหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา รวมทั้งโครงการวิจัยต่าง ๆ ของคณะ/สถาบันซ้ำซ้อน และคาบเกี่ยวกันเป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาวิชาของวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนจึงเป็นวารสารในเนื้อหาวิชาทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นส่วนใหญ่

ส่วนประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสารมีผลต่อปริมาณความซ้ำซ้อนนั้น อาจเนื่องมาจากผลการวิจัยพบว่า วารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนจำนวนสูงสุด ใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน บอกรับ ซึ่งมีสาเหตุมาจากห้องสมุดทั้ง 12 แห่ง ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินในการบอกรับวารสาร เป็นหลัก และห้องสมุด 7 แห่งจาก 12 แห่ง ยังใช้เงินงบประมาณแผ่นดินเพียงประเภทเดียวในการบอกรับวารสารอีกด้วย ดังนั้นวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินจึงมีมากกว่า เงินนอกงบประมาณแผ่นดิน

สำหรับปัจจัยสถานที่ตั้งของห้องสมุด ซึ่งอยู่ใกล้/ใน เขตพื้นที่เดียวกัน ไม่มีผลต่อ ปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสารนั้น อาจเนื่องมาจากลักษณะหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะ/ สถาบันในแต่ละพื้นที่มีความหลากหลาย และไม่ซ้ำซ้อนกันโดยตรง ประกอบกับปริมาณความซ้ำซ้อน ที่พบในแต่ละพื้นที่มีจำนวนน้อยมาก และพื้นที่ตำบลสาละวินไม่พบความซ้ำซ้อนในกลุ่มเดียวกัน จึงทำ ให้ปัจจัยนี้ไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบอกรับวารสาร

ส่วนปัจจัยราคาค่าบอกรับวารสาร ไม่มีผลต่อปริมาณความซ้ำซ้อนของวารสาร อาจเนื่องมาจากในการบอกรับวารสารแต่ละชื่อหนึ่ง ห้องสมุดต้องพิจารณาปัจจัยหลายด้านประกอบ กัน เช่น ความต้องการของผู้ใช้ งบประมาณที่ได้รับ ฯลฯ ห้องสมุดจึงต้องบอกรับวารสารตาม ความเหมาะสมของปัจจัยต่าง ๆ และหากห้องสมุดเห็นว่าวารสารชื่อใดเป็นที่ต้องการของผู้ใช้และ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรของคณะ/สถาบันที่ห้องสมุดให้บริการ ในขณะเดียวกันมีงบประมาณ เพียงพอที่จะบอกรับ ห้องสมุดก็อาจบอกรับวารสารชื่อหนึ่ง ๆ โดยไม่คำนึงถึงราคา จึงทำให้ปัจจัย ด้านราคาไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบอกรับวารสาร

จากปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาทั้งหมด อาจสรุปได้ว่า ระยะทางในการติดต่อสื่อ สารระหว่างกันของห้องสมุด ประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสาร และขอบเขตเนื้อหาวิชา ของวารสารถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของวารสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระยะทางการติดต่อสื่อสารระหว่างห้องสมุด กล่าวคือ ยิ่งห้องสมุดมีระยะทางไกล กัการบอกรับวารสารซ้ำซ้อนกันก็จะมีปริมาณมากขึ้น แต่ถ้าห้องสมุดมีระยะทางใกล้กัน การบอกรับวารสารซ้ำซ้อนกันก็จะมีจำนวนลดลงตามลำดับ

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับ ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวารสารของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล จึงขอเสนอแนวทางการดำเนินงานวารสารดังนี้

1. ห้องสมุดคณะ/สถาบันในมหาวิทยาลัยมหิดลทุกแห่งควรพิจารณาวารสารชื่อที่บอกรับซ้ำซ้อนกัน ในระหว่างห้องสมุด และกำหนดนโยบายเพื่อลดความซ้ำซ้อนดังกล่าว ให้ลดน้อยลง โดย

1.1 ลดจำนวนวารสารชื่อที่ซ้ำซ้อนกัน ในเขตพื้นที่เดียวกัน เป็นอันดับแรก โดยพิจารณาควบคู่กับเนื้อหาวิชาของวารสาร ว่าเหมาะสมที่จะบอกรับในห้องสมุดแห่งใด ซึ่งอาจพิจารณาจากหลักสูตรการศึกษา และระดับการศึกษาที่คณะ/สถาบันนั้น ๆ เปิดสอนเป็นหลัก เช่น วารสารชื่อ Canadian Nurse และ Journal of Nursing Education ที่บอกรับซ้ำซ้อนกันระหว่างห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ ควรให้ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์เป็นผู้บอกรับ เนื่องจากคณะพยาบาลศาสตร์มีหลักสูตรทางด้านพยาบาล ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรจนถึงระดับปริญญาเอก ขณะที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมีเพียงหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล และวิสัญญีพยาบาลเท่านั้น

1.2 ลดจำนวนวารสารชื่อที่ซ้ำซ้อนกัน ในระหว่างห้องสมุดที่อยู่ไกล/ในเขตพื้นที่เดียวกัน คือ ห้องสมุดในพื้นที่ เขตงูยา ไท 1 และพื้นที่ เขตงูยา ไท 2 เป็นอันดับต่อมาด้วยหลักการพิจารณาเช่นเดียวกับข้อ 1.1

1.3 ลดจำนวนวารสารชื่อที่ซ้ำซ้อนกันในห้องสมุดที่อยู่ไกล/ต่างพื้นที่กัน เป็นอันดับสุดท้าย โดยอาจหยุดบอกรับวารสารชื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักสูตรน้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกัน ยังอาจบอกรับวารสารชื่อที่ซ้ำซ้อนต่อไปได้ ถ้าห้องสมุดคณะที่บอกรับวารสารซ้ำซ้อนมีหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับการศึกษาเท่ากัน ควบคู่กัน และซ้ำซ้อนกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นข้อมูลที่ต้องการได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

1.4 หากเป็นไปได้ควรพิจารณาประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับวารสารร่วมด้วย โดยห้องสมุดที่มีเงินรายได้จากเงินนอกงบประมาณแผ่นดินอาจใช้เงินส่วนนี้พิจารณาบอกรับวารสารที่ซื้อที่เข้าซื้อได้ เช่น วารสารที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย และวารสารที่ให้ข้อมูลประกอบการวินิจฉัยโรค รวมทั้งวารสารอ้างอิงประเภทวารสารดรรชนีและวารสารสาระสังเขป ส่วนห้องสมุดที่ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินเพียงแหล่งเดียว หากจะใช้เงินส่วนนี้บอกรับวารสารที่ซื้อที่เข้าซื้อควรพิจารณาปัจจัยรอบด้าน ให้มากขึ้นก่อนบอกรับ

2. ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยมหิดลควรร่วมมือกันวางนโยบาย ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดหาวารสาร โดยอาจดำเนินการได้ดังนี้

2.1 สำนักหอสมุดควรจัดทำรายชื่อวารสารหลักทางด้าน การแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งควรมีให้บริการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยแยกประเภทเป็นวารสารอ้างอิง วารสารเฉพาะวิชา และวารสารทั่วไปที่จำเป็นสำหรับการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และนำรายชื่อดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกันพร้อมทั้งกำหนดรายชื่อวารสารให้ห้องสมุดที่เหมาะสมเป็นผู้บอกรับ โดยนำปัจจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาในแต่ละคณะ สถานที่ตั้งของห้องสมุด รวมถึงประเภทของเงินที่ใช้ในการบอกรับ มาพิจารณาประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ห้องสมุดต่าง ๆ บอกรับวารสารซ้ำซ้อนกันน้อยลง และห้องสมุดสามารถนำงบประมาณไปบอกรับวารสารชื่ออื่น ๆ ที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้เพิ่มขึ้นได้

2.2 ห้องสมุดทุกแห่งควรร่วมมือกันให้มากขึ้น ในด้านบริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยจัดบุคลากรรับผิดชอบงานนี้โดยตรง และสามารถให้บริการได้ทันที รวมทั้งบริการโทรสาร บทความวารสารที่ห้องสมุดบางแห่งต้องการในกรณีเร่งด่วน และเพื่อให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ห้องสมุดทุกแห่งควรเตรียมเครื่องถ่ายเอกสารให้พร้อมที่จะบริการถ่ายเอกสารได้ตลอดเวลา

2.3 ห้องสมุดที่บอกรับวารสารจำนวนมาก และมีบุคลากรให้บริการมากกว่าห้องสมุดอื่น ๆ เช่น ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ควรให้ความช่วยเหลือแก่ห้องสมุดที่บอกรับวารสาร

จำนวนน้อย โดยช่วยเหลือในด้านถ่ายสำเนาหน้าสารบัญวารสารส่งไปให้ หรืออาจให้บริการอื่นใดที่เกี่ยวกับวารสารเท่าที่ห้องสมุดจะสามารถช่วยเหลือได้

2.4 สำนักหอสมุดควรจัดสรรเงินอุดหนุน ค่าถ่ายสำเนาวารสารชื่อที่ได้รับ การพิจารณาให้เลิกบอกรับแก่ห้องสมุดคณะ/สถาบันทุกแห่ง เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการ ดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรนำรายชื่อวารสารที่บอกรับซ้ำซ้อนในการวิจัยครั้งนี้มาศึกษาการใช้ในห้องสมุด อีกครั้งหนึ่ง เพื่อหาข้อสรุปสำหรับการพิจารณาหยุดการบอกรับ หรือบอกรับวารสารต่อไป

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความซ้ำซ้อนของวารสารในห้องสมุดคณะ/สถาบันทาง ด้านการแพทย์ วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 12 แห่ง โดย ยังไม่ได้รวมถึงวารสารในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยมหิดลบอกรับ ดังนั้นควรมีการ ศึกษาความซ้ำซ้อนของวารสารให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบกับ ผลการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อหาข้อสรุปรวมเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของวารสารในห้องสมุดคณะ/สถาบัน ในมหาวิทยาลัยมหิดล

3. ขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมถึงระดับภาควิชา ศูนย์ย่อย ๆ และโครงการ ต่าง ๆ ภายใต้อคณะและสถาบัน เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันในอนาคต

4. ควรศึกษาความซ้ำซ้อนของวารสารในห้องสมุดคณะ/สถาบัน ทางด้านการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ ของสถาบันอื่น ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบความ คล้ายคลึงหรือความแตกต่าง พร้อมทั้งหาข้อสรุปรวมเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของวารสารในสาขาวิชา ดังกล่าว